

Žiedinė ekonomika: mada ar ekonominis būtinumas?

Rūta Vainienė

2016-09-27

Pažįstamas ratas – gaminti be atliekų visose stadijose

Tai – ir nauja ES- politika

- Šalia esamų:

Bendrų aplinkosauginių reikalavimų

Taršos leidimų

Atsinaujinančių šaltinių naudojimo

Žalioji produkcija

Šiltnamio efekto - CO2 emisijų ribojimo

Eco-design directive,

Ecolabelling

End-of-life vehicles directive

Ir t.t.. ir tt

ES politika

EK yra patvirtinusi žiedinės ekonomikos kūrimą skatinantį dokumentų rinkinį, kuriuo siekiama, kad esami gamtos ištekliai būtų naudojami kuo taupiau, **nes dauguma jų senka**.

Todėl EK savo įgyvendinama politika siekia, kad būtų formuojama žiedinė ekonomika,

- kuri siekia kuo ilgiau išlaikyti produktų ir medžiagų vertę,
- išmesti kuo mažiau atliekų,
- o produktui pasenus ar sugedus, jo pagaminimui panaudotas medžiagas panaudoti naujiems gaminimas.

Europos Parlamento ambicingoji nuomonė dėl Žiedinės ekonomikos paketo:

- Iki 2030 m. **sumažinti išteklių**, reikalingų tai pačiai prekei pagaminti ar paslaugai suteikti, **suvartojimą** bent 30 procentų, palyginti su 2014 m.
- **Maisto švaistymo** rodiklius sumažinti 30 procentų.
- Paskelbti visišką draudimą laidoti visas biologiškai skaidžias arba biologiškai suyrančias ir perdirbti tinkamas atliekas sąvartynuose nuo 2020 m.
- reikalavimas gamybos cikle atsisakyti toksiškų chemikalų.

Kai kokia nors ES politika, tai:

Verslui

- Reikalavimai
- Reguliavimai
- Ribojimai
- Užduotys
- Apmokestinimas
- Apdovanojimas
- Atskaitomybė

=

KAŠTAI

Valdžiai

- Statistika
- Monitoringas
- Priežiūra
- Kontrolė
- Reagavimas

=

BIUROKRATIJA

Kada būtina valstybinė intervencija?

- Kai yra DIDELĖ PROBLEMA
- Su kuria RINKA NESUSITVARKO
- Ir kuri DUOS REZULTATŲ
- Su mažiausiais rinkos, motyvacijos iškreipymais, mažiausiais kaštais
- Kitaip tariant duos daugiau NAUDOS

Kai ginčijasi mokslininkai- ar yra DIDELĖ problema?

Ginčo objektas – fakto klausimas:

- Ar tikrai taip yra?
- Ar yra DIDELĖ PROBLEMA?

Pavyzdžiui, ar tikrai vyksta klimato atšilimas (klimato kaita)?

Ar tikrai atliekų mastas reikalauja valstybinio įsikišimo?

Ar tikrai senka atsargos?

Ar tikrai jos nepakeičiamos?

Kai ginčijasi ekonomistai – ar RINKA NESUSITVARKO?

Nesutaria dėl neigiamų išorinių reiškinių poveikių (klimato kaitos, atliekų gausos, senkančių išteklių)

Ar nauda tenka vienam (gamintojui, pardavėjui), o kaštai - išskaidomi daugeliui, t.y. socializuojami.

Pavyzdžiui, chemijos gamyklos pelnas – jos, tarša – upelyje

Pavyzdžiui, tabako pramonės pelnas – jos, gydymas - valstybės

Nesutaria, ar rinkoj veikia savireguliacija

Pavyzdžiui, senkant ištekliams, pakankamai auga jų kaina, kuri verčia juos taupyti/perdirbti

Kai ginčijasi ekonomistai

Diskusija vyksta mažiausiai dviem lygiais:

Ar tikrai gamintojas neprisiima visų kaštų?

Kodėl? Kas tam trukdo?

- Dažniausiai neaiškios nuosavybės ribos
- Dideli tranzakciniai kaštai ir jų nulemta valstybės intervencija

Kai ginčijasi ekonomistai

- **Ar siūlomos internalizavimo priemonės (valstybinis reguliavimas) nesukuria dar blogesnių pasekmių?**

Draudimai

Ribojimai

Apmokestinimas (blogiukas moka)

Įpareigojimai (perdirbti x kiekius atliekų)

Užstato sistemos

Ir t.t.

Žiedinės ekonomikos perspektyva „iš apačios“ – ar rinka nesusitvarko?

Žiedinė ekonomika turi galias istorines šaknis

Visais laikais ji turėjo savireguliacijos savybių

Nepriteklius, krizės, ligos, karai – vertė LABAI taupyti

Nors visa ekonomika pastatyta ant taupymo pamatų

Pavyzdžių gausu:

Jei valgėte chaši Gruzijoje ar fliakus Lenkijoje ...

Jei skaitėte „Auksavirius“ ...

Ir dabar tai aktualu, nes:

Versle užprogramuotas efektyvumas

Ištekliai yra riboti

Dėl to jie turi kainą

Verslas **visuomet siekia turėti kuo mažiau** atliekų, broko, realizuoti nenaudojamą inventorių ir mechanizmus

Kas tam trukdo?

Išsamios analizės nėra

Fragmentiniai pastebėjimai/sprendimai yra (pvz., maisto galiojimo trukmė)

Top – down pavyzdys

Iki 2009 metų Europoje gaminami ir parduodami mobilieji telefonai turėjo net keliolika tipų kroviklių. Tai kasmet vien Europoje sukurdavo 50 tūkst. tonų elektrotechninių atliekų krūvą.

2009 m. Europos Komisija ėmėsi iniciatyvos naudoti vieno tipo kroviklį. Tam ji pasirašė memorandumą su didžiausiomis mobiliųjų telefonų gamintojomis, tokiomis kaip „Nokia“, „Samsung“ ar „Sony Ericsson“.

Absoliuti dauguma šiuo metu gaminamų telefonų, išskyrus kelis gamintojus, naudoja mini USB tipo kroviklius.

Ar geras?

- Kodėl buvo skirtingi krovikliai? Kodėl patys nepatenkino vartotojo poreikio?

- Rinkodara

Bet ir

- Patentavimo reikalai .. (gali tik išskirtinį)
- Konkurencijos POLITIKOS reikalai .. (ar nebūtų laikoma draudžiamu susitarimu?)

Pasekmēs

Asmeninē patirtis 😊

O kiek dar neišspręsta? (Tik vienas pavyzdys)

- Įvairūs vartotojų apsaugos reikalavimai, nugulę standartuose, ir kituose reikalavimuose.
- Didelės problemos prasideda nuo mažų reguliavimų.
- Ar žinojote, kad užuolaidų žiedai privalo būti parduodami su kabliukais
- Kurie yra blogos kokybės, nes žiedų gamintojai negamina kabliukų
- Nuperka ir sukomplektuoja pigiausiai
- Kuriuos vartotojas išmeta ir perka kokybiškus

Verslo perspektyva

- Nuolatinės efektyvumo paieškos išlieka
- Informacijos asimetrija YRA problema
- Mokslo integracija YRA problema

Kėdainių alpės

- „Kiek įmonė dirba, tiek buvo bandymų naudoti gipsą. Daugiausia – statybinei pramonei. 1990 m. buvo pastatytas fabrikas, kaip jį perdirbti į statybinius blokelius, bet technologija nepasiteisino.
- Tikima, kad gipse gali būti maži kiekiai brangiųjų metalų – aukso, platinos. Vokietijos mokslininkai šiuo metu bando išrasti technologiją, kaip šiuos metalus būtų galima išgauti iš Kėdainiuose besikaupiančio gipso.
- Jau susidariusį kalną žadama apželdinti ir palikti pramogoms. Patrauklumo yra ir slidinėjimo trasoms daryti. Šiuo metu jau baigiami svarstyti variantai dėl vėjo jėgainės“,

Pabaigai

In 1982, William Kirby, MacArthur's lawyer, in interview with Foundation News said that **MacArthur** told him, "Bill, I'm going to do what I know best, I'll make it. But you people, after I'm dead, will have to learn how to spend it."

Ačīū!